

**JUBILEUSZ 80-LECIA POWSTANIA
STOWARZYSZENIA TECHNIKÓW POLSKICH (STP)
- STOWARZYSZENIA INŻYNIERÓW POLSKICH (SIP) W KANADZIE
1941 - 2021**

15 czerwca 1941 odbyło się w Ottawie zebranie założycielskie Stowarzyszenia Techników Polskich w Kanadzie. Inicjatorami stworzenia STP w Kanadzie był inż. Jerzy Korwin-Gosiewski, inż. Mieczysław Kurmana, dr inż. Jerzy Meier z Ottawy, inż. Zygmunt Cyma z Toronto i inż. Stefan Rodwin z Montrealu. W zebraniu założycielskim wzięło udział 28 inżynierów i technologów reprezentujących różne dziedziny inżynierii i nauk technicznych. Oto ich lista z podaniem ustalonej do tej pory afiliacji przedwojennej (uczelni, miejsca pracy itp.). Stanowili oni polską elitę techniczną głównie z tzw. Grupy Technicznej powołanej przez Rząd RP na Wychodźstwie w Wielkiej Brytanii, do której weszło ok. 5500 wysokiej klasy polskich specjalistów ewakuowanych różnymi drogami (głównie przez Francję w 1940).

1. Inż. Antoni Aścik
2. Inż. Witold Brzozowski, b. prac. KZLot i ITL, kier. Techniczny Wytwórni Instrumentów Lotniczych Fort Wengler w Warszawie
3. Inż. Zygmunt Cyma, b. dyrektor tech. PWS
4. Inż. Waław Czerwiński, abs. PL, b. naczelný konstruktor PWS
5. Dr inż. Bronisław Juliusz de Michaelis, abs. PW, inżynier elektryk, prac. Katedry Urządzeń Elektrycznych PW
6. Inż. Tadeusz Filip

7. Inż. Ryszard Herget
8. Inż. **Wsiewołod Jan Jakimiuk**, abs. PW, jeden z najwybitniejszych polskich, kanadyjskich i francuskich konstruktorów lotniczych, wytrzymałościowiec w PZL w Warszawie
9. Inż. **Zygmunt Jarmicki**, b. kierownik sekcji osprzętu PWS
10. Inż. Tadeusz Jasiński
11. Inż. Zigniew Karczewski
12. Inż. **Kazimierz Korsak**, b. konstruktor PZL Wytwórni Płatowców
13. Inż. **Jerzy Korwin-Gosiewski**, abs. wydz. elektro-mechanicznego Technische Hochschule w Mittweidzie w Saksonii, prac. i dyrektor fabryk elektromechanicznych i elektrowni w Polsce, b. dyrektor Zakładów „Elektro” w Łaziskach Górnych (od 1935). Elektrownia tych zakładów była największym producentem energii elektrycznej w przedwojennej Polsce
14. Inż. Stanisław Krzyczkowski
15. Inż. **Kazimierz Księski**, b. dyrektor techniczny Wytwórni Silników „Avia”
16. Inż. **Mieczysław Kurman**, b. dyrektor techniczny PZL Wytwórni Płatowców
17. **Technolog, por. pil. Bolesław Lepszy**, pilot w stanie spoczynku
18. Inż. Tadeusz Maliszewski
19. **Dr inż. Jerzy Meier**, abs. PL, jeden z wybitnych polskich inżynierów metalurgów
20. Inż. Stanisław Nycz
21. Inż. Bolesław Przasnycki
22. Inż. Stefan Rodwin
23. **Dr inż. Wiesław Stępniewski**, abs. PW, jeden z najwybitniejszych polskich, kanadyjskich i amerykańskich konstruktorów lotniczych, spec. aerodynamiki, b. inż. koordynator PZL Wytwórni Płatowców
24. Inż. Zygmunt Suchorab
25. Inż. Aleksander Szwarc
26. Inż. Zygmunt Tworek
27. Inż. Marcei Wienrab
28. Inż. Jan Żubko

Wszystkim wymienionym oprócz jednego przypisano tymczasowo tytuł inżyniera, który powinien być w pełni potwierdzony podczas dalszych poszukiwań archiwalnych.

Początkowo stowarzyszenie było afiliowane do podobnej organizacji polskiej w Wielkiej Brytanii i zaproponowano nazwę angielską: Association of Polish Engineers in Canada associated with Polish Engineers in Great Britain. Łącznie do Kanady dzięki staraniom m.in. Posła RP w Ottawie, Wiktora Podoskiego i Konsula Generalnego w Londynie, Karola Poznańskiego przybyło podczas II wojny światowej 400 inżynierów i techników, oraz 265 specjalistów głównie nauk technicznych. Kanada nigdy w swojej historii nie

otrzymała takiego zastrzyku przeszkolonej kadry dla swojego przemysłu i dla rozwoju nauk technicznych. W 1944 uzyskano pierwszą inkorporację dla stowarzyszenia w Kanadzie co spowodowało uniezależnienie się od organizacji macierzystej w Wielkiej Brytanii. Główną siedzibą Zarządu Głównego STP była Ottawa, potem Montreal, a ostatecznie Toronto, gdzie działa do dziś. Na początku istniały trzy oddziały: Ottawa, Montreal i Toronto. W różnych okresach tworzono też załączki oddziałów w innych miastach Kanady. Do chwili obecnej stowarzyszenie posiada następujące oddziały: Toronto, Mississauga, Hamilton, Kitchener, Ottawa i Edmonton. Część rozwija się bardzo dobrze, a część trwa pomimo obniżenia ilości członków, co jest znakiem obecnych czasów. SIPwK jest też organizacją centralną federacji Kongresu Polonii Kanadyjskiej.

Nie znane są losy wszystkich członków założycieli. Kursywą zaznaczono bardziej znane osoby na podstawie istniejących opracowań Instytutu Historii PAN, IPN i unikalnej książki Jerzego Płoszajskiego (I wyd. w 1993 w Wielkiej Brytanii). Instytut Naukowy im. Oskara Haleckiego opracował do tej pory dwa biogramy wybitnych dwóch inżynierów z grupy założycielskiej STP: inż. Wacława Czerwińskiego i dr inż. Jerzego Meiera (patrz sekcja **Wybitni Polacy w Kanadzie**). Prosimy o kontakt, jeżeli ktoś zna losy wymienionych inżynierów i będziemy uzupełniać dostępne dane.

Sir Casimir Stanislaus (Kazimierz Stanisław) Gzowski (1813 – 1898)

Patron Polonii kanadyjskiej, polski szlachcic herbu Junosza, wybitny kanadyjski inżynier i budowniczy nowoczesnej Kanady, działacz społeczny, gubernator Ontario, patron inżynierów polskich w Kanadzie

(Fot. N.N. z końca XIX w., *Wikipedia*)

Ważnym odniesieniem dla emigracyjnego trudu i pięknej służby w dziedzinie inżynierii jest postać prekursora i budowniczego nowoczesnej prowincji Ontario i Kanady Sir Kazimierza Stanisława Gzowskiego, rannego w bitwie z Rosjanami pod Grochowem w 1831, więźnia Austrii, emigranta polskiego w Ameryce i w Kanadzie, przyjaciela Sir Johna MacDonalda, pierwszego premiera Dominion of Canada. Sir Kazimierz Stanisław Gzowski będzie zawsze wzorem dla wszystkich pokoleń polskich inżynierów pracujących w Kanadzie. Jest to związane z wartościami jakie reprezentował jako powstaniec listopadowy walczący o wolność Ojczyzny i ranny w tych zmaganiach, jako jeńiec Austrii, jako polski emigrant w Ameryce i w Kanadzie, zaczynający swe życie od samych podstaw i bez żadnego wsparcia, czy wreszcie jako inżynier i menadżer wielkich projektów w Kanadzie. Zajmuje on ważne miejsce w historii Ontario i Kanady jako wybitny inżynier, obywatel i wzór do naśladowania. Posiadał wrodzoną intuicję, cechowało go sprawne działanie oraz wierność ideałom wolności i życia rodzinnego co jest podstawą dzisiejszej Kanady.

W historii Stowarzyszenia i w historii Kanady swój niezatarty ślad zostawili inżynierowie i technicy polskiego pochodzenia (tylko pewna ich część uzyskała swoje wykształcenie techniczne w powojennej Polsce). Większość musiała uzupełnić swoje wykształcenie, a tylko pewna część zdobyła licencje inżynierskie w różnych prowincjach Kanady. Obecnie pracuje w Kanadzie bardzo wielu polskich inżynierów o różnych specjalnościach inżynierskich jak np. inżynieria komputerowa i elektroniczna, elektryczna, nuklearna, lądowa, wodna i hydrotechniczna, chemiczna, materiałowa, mechaniczna, fizyka inżynierska, metalurgia, inżynieria ochrony środowiska, inżynieria rolna, inżynieria kosmiczna i satelitarna itd.

Zarząd Instytutu Naukowego im. Oskara Haleckiego w Kanadzie składa najlepsze życzenia dalszego rozwoju wszystkim Koleżankom i Kolegom z tej zasłużonej dla Polonii Kanadyjskiej organizacji – z okazji jej 80-lecia istnienia.

Dr inż. Aleksander Maciej Jabłoński, P.Eng., F. CASI, AF. AIAA

Prezes

Instytut Naukowy im. Oskara Haleckiego

Ottawa, 15 czerwca 2021

Wybrana Bibliografia

Ks. W. Gliński i A. M. Jabłoński (red. naukowa) – *Polish Canadians Contribution to Canada – Wkład Polonii dla Kanady – Commemorating Canada's 150th Anniversary – z okazji 150-lecia Konfederacji* – Światowa Rada Badań nad Polonią i Instytut Naukowy im. Oskara Haleckiego, Warszawa – Ottawa 2017, 244 s.

L. Kos-Rabcewicz-Zubkowski i W. E. Greening – *Sir Casimir Stanislaus Gzowski – A Biography*, Toronto: Burns and MacEachern, 1959, 213 s., Published under the auspices of the Engineering Institute of Canada

B. Orłowski (red. naukowa) – *Polski wkład w przyrodznawstwo i technikę* – Słownik polskich i związanych z Polską odkrywców, wynalazców oraz pionierów nauk matematyczno-przyrodniczych i techniki, Instytut Historii Nauki im. L. i A. Birkenmajerów Polskiej Akademii Nauk, Instytut Pamięci Narodowej, Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, T. I – 522 s., II – 438 s., III – 512 s. i IV – 544 s., Warszawa 2015.

J. Płoszajski – *Technicy lotnictwa polskiego na Zachodzie 1939 – 1945*, wyd. 3, Biblioteczka Automobilisty, Wyd. Z. P. Poligrafia, Warszawa 2007, 372 s.

Wykaz skrótów

AIAA American Institute of Aeronautics and Astronautics
CASI Canadian Aeronautics and Space Institute
ITL Instytut Techniczny Lotnictwa w Warszawie
KZL Kierownictwo Zaopatrzenia Lotnictwa w Warszawie
PL Politechnika Lwowska
PW Politechnika Warszawska
PWS Podlaska Wytwórnia Samolotów
PZL Państwowe Zakłady Lotnicze